

## AS FONTES DO DEREITO PARLAMENTARIO GALEGO

Xosé A. Sarmiento Méndez

Letrado do Parlamento galego  
Profesor asociado de dereito constitucional  
da Universidade de Vigo

achegamento á análise das fontes do dereito parlamentario galego supón partir da constatación de que estas superan o estricto ámbito do regulamento da Cámara, para asumir que este concreto sector normativo está dotado dunha flexibilidade propia que o dota de certa complexidade e autonomía. Esta flexibilidade maniféstase no plano fáctico, por canto os cambios do dereito aplicable no legislativo autonómico son moi importantes pola práctica do desenvolvemento dos debates, xa que creban en ocasións de maneira manifesta a xerarquía normativa (como ocorre no caso do tratamento das conclusións de comisións de investigación nas sesións plenarias públicas que se realizaron, a pesar da dicción literal do artigo 69.2<sup>a</sup> do RPG). Por outra banda, tamén a flexibilidade se manifesta *de iure*, xa que o noso regulamento coñece cambios importantes froito das transformacións da vida política autonómica que afectaron materias tan relevantes como o debate orzamentario<sup>1</sup>.

O ordenamento parlamentario galego imbrícase no dereito estatutario e constitucional, de tal xeito que a súa práctica pode muda-lo texto

<sup>1</sup> Así, na nova redacción do Regulamento da Cámara adoptada na reforma do 22 de xullo de 1993 (BOPG núm. 435, do 29 de xullo de 1993, DOG núm. 182, do 21 de setembro de 1993).

estatutario dun xeito moi relevante, como así ocorreu co artigo 12.4 *in fine* do Estatuto de autonomía de Galicia no tocante á participación dos grupos parlamentarios en tódalas comisións parlamentarias en proporción ó seu número de membros<sup>2</sup>

A substancialidade<sup>3</sup> do dereito parlamentario galego é un dato inquestionable, xa que supera abondosamente o contido meramente adxectivo ou procedemental das normas políticas básicas, posto que as súas disposicións constitúen en moitas ocasións a cerna da democracia mesma. Pensemos en aspectos como a presenza do Goberno ante a Cámara, e singularmente a do presidente do Executivo, que vén sendo un dos motivos recorrentes do debate político desde a reforma regulamentaria de 1993 ata a actualidade<sup>4</sup>.

Unha última circunstancia que condiciona o tema que me ocupa é o da escasa constitucionalización do dereito parlamentario autonómico. No caso galego prodúcese unha tendencia común no dereito parlamentario continental<sup>5</sup>, que, a diferenza do dereito parlamentario propio dos países nórdicos, contén poucas referencias constitucionais e estatutarias a aspectos parlamentarios. Ó meu xuízo sería conveniente que algunhas das normas básicas das regras do xogo parlamentario quedaran fixadas no texto do Estatuto de autonomía para que así non puidesen ser facilmente modificadas polas continxentes maiorías parlamentarias que se creen no seo da Cámara.

Pasarei de seguida a enumerar sucintamente as principais fontes normativas que o dereito parlamentario galego coñece, e farei unha referencia máis pormenorizada a aquelas que achegan un caudal máis relevante para o coñecemento das actividades propias da Cámara.

---

<sup>2</sup> Esta modificación tácita dos textos constitucionais foi posta de manifesto por Tosi no seu traballo «Modificazioni tacite della Costituzione, attraverso il diritto parlamentare». No lexislativo autonómico o cambio na fixación de membros nas comisións parlamentarias provoca disfuncións proporcionais na cota correspondente a cada grupo parlamentario segundo o número que se fixe en cada legislatura. Ademais o regulamento dispón que certas comisións teñan composición paritaria, en clara desconformidade coa previsión do artigo 12.4 do Estatuto.

<sup>3</sup> É coñecida a opinión dalgúns constitucionalistas como Negri, que defenden o carácter orgánico ou procesual do dereito parlamentario, cunha visión que non é propia de sistemas políticos democráticos como o noso. Cfr. Guglielmo Negri: «Il Diritto parlamentare nel quadro del diritto pubblico» (no libro *Schritti in onore de Gaspare Ambrosini*, t. II). Dott. A. Giuffrè Editore, Milano, 1970, páx. 1414

<sup>4</sup> Nesta mesma liña pronúncianse autores como BLANCO VALDÉS e PORTERO MOLINA no seu estudo introductorio á edición da *Legislación Básica de la Comunidad Autónoma de Galicia*, Editorial Tecnos, Madrid, 1994, páxs. 9 e segs.

<sup>5</sup> Aspecto que destaca MARTÍNEZ ELIPE no seu recente tratado: *Introducción al Derecho Parlamentario*, Ed. Aranzadi, Pamplona, 1999, páx. 115. Se ben este autor se mostra partidario de encadra-lo tipo nórdico dentro do latino ou continental, pola maior proximidade conceptual fronte ó sistema anglosaxón.

## 1. A Constitución

O estado das autonomías que diseña a Constitución española de 1978 perfila algúns criterios do funcionamento do sistema parlamentario autonómico. Así, o artigo 152 da Constitución contén tamén algúns datos sobre tres aspectos do lexislativo galego que son: a referencia ó sistema electoral, a necesaria extracción parlamentaria do presidente da Xunta e a responsabilidade política do presidente e dos membros do Consello do Goberno perante o Parlamento.

Cabería preguntarse se este *minimum constitucional* é respectuoso por unha banda coa autonomía competencial, e por outra coa autonomía institucional propias da Cámara galega. Ó meu xuízo sería máis atento coa autonomía da Cámara a atribución da liberdade necesaria ós estatutos de autonomía para que estes fixasen os criterios que considerasen máis oportunos no deseño do seus respectivos parlamentos<sup>6</sup>.

Deixando de lado estas previsións *estáticas* do artigo 152, sen dúbida é o artigo 23.2 da CE o que contén os principios máis relevantes e de maior potencialidade no referente ó papel representativo dos parlamentarios autonómicos. Será precisamente en aplicación deste precepto cando o Tribunal Constitucional desenvolva o seu importante labor interpretativo da Carta magna en relación ó lexislativo autonómico. Deste xeito, quero deixar constancia da inexistencia no caso galego de sentencias do Tribunal Constitucional en relación a eventuais recursos de inconstitucionalidade fronte ó Regulamento parlamentario autonómico. Sen embargo, si existen variadas sentencias e autos do Tribunal que, recaídos en diferentes recursos de amparo, integran o ordenamento parlamentario galego en materias tan diversas como o xuramento dos deputados, as sancións impostas a estes e as convocatorias de sesións extraordinarias, entre outras.

Distinta consideración merece a opinión de autores como Lavilla<sup>7</sup>, que non dubidan en incluí-lo silencio constitucional nalgunhas materias como fonte do dereito parlamentario. En efecto, existen determinados supos-

<sup>6</sup> A doutrina española maniféstase a favor de extraer consecuencias da distinta importancia política da Constitución e dos estatutos de autonomía, deriva diso a ausencia de contido programático ou material dos estatutos e límtaos ó ámbito de organización das comunidades autónomas. Así, GARCÍA DE ENTERRÍA e T. Ramón FERNÁNDEZ, *Curso de derecho administrativo*, 3ª ed., Civitas, Madrid, 1982, páx. 261.

<sup>7</sup> Así, LAVILLA, J. J., «Las fuentes supralegales del derecho parlamentario», no volume colectivo *Las fuentes del derecho parlamentario*, Parlamento Vasco, 1996, páx. 64 e 65. Partindo deste tipo de argumentacións o autor conclúe a inadmisibilidade das mocións de reprobación individual dos ministros, aspecto que non considero acertado no caso galego pois as proclamacións xenéricas de responsabilidade política existentes no Estatuto de autonomía e na lei da Xunta e o seu presidente posibilitan a súa tramitación na Cámara galega.



tos nos que o silencio do texto da Constitución pode interpretarse, en unión de certas esixencias derivadas de principios constitucionais, como expresivo dunha regra prohibitiva.

## 2. O Estatuto de autonomía

Como é ben sabido, conforme o artigo 147 esta é a norma institucional básica da nosa comunidade autónoma. En concreto, a Sentencia do TC núm. 89/1984, do 28 de setembro, interpreta o apartado c) do citado artigo como unha reserva estatutaria relativa, é dicir, coa posibilidade de remisión a unha lei autonómica para a regulación de certas cuestións alí citadas<sup>8</sup>.

Sen dúbida que é o capítulo 1º do título I do estatuto o que delimita con máis concreción os aspectos atinentes ó dereito parlamentario galego; así e sen ánimo exhaustivo podemos enumera-las principais facetas recollidas no Estatuto de autonomía.

a) Respecto ás funcións da Cámara, están presentes no artigo 10 do Estatuto, se ben se se encontran desenvolvidas por outros textos legais como o Decreto lexislativo 1/1999, do 7 de outubro, que contén o Texto refundido da Lei de réxime financeiro e orzamentario, ou a lei reguladora da Xunta e do seu presidente do 22 de febreiro de 1983.

Independentemente da cláusula residual contida no apartado b) do citado artigo 10, non contén referencias explícitas a outras funcións parlamentarias que non están no Estatuto, como poden se-las que afectan as designacións plenarias ou de comisión dos titulares de distintos órganos autonómicos.

b) Tamén se regulan determinados aspectos do dereito electoral e da duración da lexislatura, que se fixa nun prazo máximo de catro anos; así mesmo, establécese a circunscrición electoral provincial e unha reserva de lei en materia electoral para a regulación dos procedementos propios das consultas populares.

c) Establécense os criterios básicos do status dos parlamentarios e a prohibición de mandato imperativo. Como é ben sabido, a inmunidade recollida no ámbito autonómico é limitada, e non implica a necesidade de suplicatorio para procesamento dos deputados.

d) Proclámase a autonomía parlamentaria nos distintos planos (organizativo, normativo e orzamentario) e establécese a necesidade de fun-

---

<sup>8</sup> Tal é o caso na Comunidade galega da sede das institucións parlamentarias, que como é ben sabido non se delimita polo texto estatutario senón que vén fixado pola Lei 1/1982, do 24 de xuño, de fixación da sede das institucións da Comunidade Autónoma de Galicia.

cionamiento en Pleno e comisións, e a existencia de sesións ordinarias e extraordinarias.

e) Conságrase estatutariamente o papel dos grupos parlamentarios e prevese a participación destes nas funcións da Cámara e o seu dereito a estar presentes nas distintas comisións.

f) No tocante ó procedemento lexislativo fíxase a publicidade deste e os medios de control da constitucionalidade das leis autonómicas. Sen embargo, non hai reservas estatutarias mínimas en materia de control para a garantía institucional do rol da oposición parlamentaria, que ó meu xuízo serían precisas para evita-los eventuais abusos dos gobernos que conten con maioría absoluta no lexislativo.

g) Prevese a existencia das institucións do Valedor do Pobo (artigo 14 do Estatuto de autonomía) e do Consello de Contas de Galicia (artigo 53 do mesmo texto legal).

h) Outórgaselle un especial tratamento á elección do presidente do Executivo e ós medios con que conta o Parlamento para a esixencia da súa responsabilidade política. Atribúeselle a esta cuestión un artigo específico dentro do capítulo 2º, regulador da Xunta e do seu presidente.

### 3. A lei

Este instrumento normativo preséntase historicamente<sup>9</sup> como pouco axeitado para a regulación do dereito parlamentario. É clásica a cita de Miceli, para quen a lei é a fonte do dereito que está en menos harmonía co dereito parlamentario<sup>10</sup>, debido basicamente ó carácter flexible e espontáneo que ten o ordenamento xurídico das cámaras.

No noso Estado autonómico dúas clases de leis poden afecta-la regulación xurídica do Parlamento galego: as leis estatais e as leis autonómicas.

#### 3.1. Leis autonómicas

Teñen grande importancia en aspectos tales como o da composición do Parlamento, que se regula na Lei 8/1985, do 13 de agosto, de eleccións ó Parlamento de Galicia, que foi reformada pola Lei 15/1992, do 30 de decembro.

No plano das relacións institucionais son subliñables a Lei 1/1983, do 22 de febreiro, reguladora da Xunta e do seu presidente, reformada

<sup>9</sup> Así o sinala Díez PICAZO, L. M<sup>a</sup>. na súa achega *La autonomía administrativa de las Cámaras Parlamentarias*, Zaragoza, 1985, páx. 33.

<sup>10</sup> MICELI, *Principii di Diritto Parlamentare*, Milán, 1918, páxs. 9 e 10.

pola Lei 11/1988, do 20 de outubro, e a Lei 12/1989, do 4 de outubro. Así mesmo, a Lei reguladora do Consello de Contas, do 24 de xuño de 1985, contén as descrições das funcións deste organismo en relación coa Cámara, dun xeito moi parecido ó que ocorre coa Lei 6/1984, do 5 de xuño, do Valedor do Pobo, reformada pola Lei 3/1994, do 18 de xullo. Estas últimas crean ademais comisións parlamentarias de relación da Cámara coas respectivas institucións, aspecto este que é admitido pola doutrina<sup>11</sup> (así Aragón Reyes) sempre e cando a lei se limite á creación da comisión e non tente tamén organizala.

No tocante ós procedementos lexislativos, é igualmente moi relevante a Lei 1/1988, do 19 de xaneiro, de iniciativa lexislativa popular, que vén a completa-las disposicións regulamentarias atinentes á elaboración das leis.

Nos procedementos de control e impulso é relevante o Decreto lexislativo 1/1999, do 7 de outubro, que contén o Texto refundido da Lei de réxime financeiro e orzamentario, na regulación de información trimestral das modificacións orzamentarias acordadas pola Xunta. Igualmente, varias leis sectoriais regulan a tramitación de plans e programas en sede parlamentaria, como a Lei 10/1995, do 23 de novembro, de ordenación do territorio de Galicia, ou a Lei 7/1996, do 10 de xullo, de desenvolvemento comarcal, entre outras.

Por último, a lexislación autonómica afecta a materia parlamentaria en diversos procedementos de designación de cargos. Deste xeito, pode citarse a Lei de creación da Cía. da Radio Televisión de Galicia, do 11 de xullo de 1984 (actuación do Pleno da Cámara), ou a reguladora do sistema bibliotecario galego (designación por parte da Comisión de Educación e Cultura), que conteñen especificacións acerca da designación de candidatos para certos órganos colexiados da comunidade autónoma.

### 3.2. Leis estatais

En primeiro lugar deben referirse aquelas normas dictadas polo Estado que integran a normativa básica nas materias antes citadas; deste xeito son de aplicación ó noso Parlamento leis como a 5/1985, do 19 de xuño, de réxime electoral xeral e as súas modificacións e a Lei orgánica 3/1984, do 26 de marzo, de iniciativa lexislativa popular.

Singular transcendencia para o ordenamento parlamentario galego ten a Lei orgánica do Tribunal Constitucional, do 3 de novembro de 1979, pois prevé o control de constitucionalidade dos regulamentos parlamentarios (artigo 27) e tamén a substanciación dos conflitos de competencias nos que pode tomar parte o Parlamento (artigo 59).

<sup>11</sup> Cfr. ARAGÓN REYES, Manuel, «Las fuentes del derecho parlamentario», no vol. *cit. supra*, páx. 44.



Outros aspectos concretos do funcionamento da Cámara vense recollidos de xeito incidental en leis orgánicas como a que aprobou o Código penal. Este texto contempla nos seus artigos 493 e seguintes algúns aspectos atinentes ó status dos parlamentarios autonómicos, e no artigo 502 a garantía penal do funcionamento das comisións de investigación. De xeito semellante a Lei orgánica de axuízamento criminal establece prerrogativas no tocante ó estatuto dos presidentes de parlamento nos seus artigos 412, apartados 5.º e 6.º e algúns outros acerca da inviolabilidade parlamentaria que contén unha interpretación extensiva do seu artigo 548.

#### 4. O Regulamento

O Regulamento da Cámara galega intégrase nos de tipo continental caracterizados por seren uns textos ordenados e sistemáticos reguladores do funcionamento e da organización do Parlamento. Como apunta R. Punset<sup>12</sup>, estamos ante unha norma primaria do ordenamento autonómico que se integra na categoría das normas con valor de lei.

Non é este o momento de trata-lo complexo problema na natureza xurídica do regulamento parlamentario, pero si de recordar con Balladore Pallieri<sup>13</sup> a liberdade con que conta este para disciplinar tódalas cuestións que lle afectan ó lexislativo, liberdade que atopa no noso caso a limitación da importante reserva estatutaria contida no artigo 12, apartado 4, en relación a unha serie de materias propias desta norma: o número mínimo de deputados para a formación dos grupos parlamentarios, a intervención destes no proceso lexislativo e as funcións da Xunta de Portavoces. Este mandato estatutario foi cumprido polo texto do Regulamento do Parlamento de Galicia publicado no *Boletín Oficial do Parlamento* núm. 150 do 1 de setembro de 1983 modificado polos acordos adoptados polo Parlamento os días 22 de xullo de 1993 e catro de outubro de 1994<sup>14</sup>.

A posibilidade da reforma do regulamento está contemplada na súa disposición derradeira segunda, na que se prevé que se tramitará polo procedemento establecido para as proposicións de lei de iniciativa do Parlamento, e que a súa aprobación requirirá unha última votación de totalidade por maioría absoluta.

<sup>12</sup> PUNSET, Ramón, «La posición de los reglamentos parlamentarios en el ordenamiento español», *op. cit. supra*, páx 72.

<sup>13</sup> ASÍ, PALLIERI, Balladore, *Diritto Costituzionale*, Milán, 1976, páx. 240.

<sup>14</sup> Os textos regulamentarios citados poden consultarse no *Diario Oficial de Galicia* núm. 4, do 7 de xaneiro de 1984, no *Diario Oficial de Galicia* núm. 182, do 21 de setembro e no *Diario Oficial de Galicia* núm. 3, do 4 de xaneiro de 1995.

## 5. Acordos dos órganos rectores

Conforme o artigo 30.1.<sup>a</sup> correspóndelle á Mesa do Parlamento a función de interpretar e supli-lo regulamento, se é o caso, nos supostos de dúbida ou omisión. Esta competencia dos órganos rectores presenta problemas, posto que, como sinalou Pau i Vall<sup>15</sup> para o caso catalán, non é doado distinguir en ocasións as normas que derivan da función interpretativa daquelas outras que son consecuencia do exercicio da función supletoria.

No exercicio desta competencia regulamentaria dictáronse os seguintes acordos interpretativos:

1. Resolución da Mesa do Parlamento, do 17 de abril de 1984, sobre o artigo 150.1 do Regulamento da Cámara, relativo ó prazo de substanciación das interpelacións.

2. Acordo da Mesa e da Xunta de Portavoces do Parlamento, do 22 de novembro de 1984, e da Deputación Permanente, do 22 de xaneiro de 1985, sobre os criterios para ordena-la elección dos membros do Consello de Administración da Compañía de Radio-Televisión de Galicia.

3. Resolución da Mesa do Parlamento, do 11 de abril de 1986, sobre os artigos 44.1 e 143.1 do Regulamento da Cámara, relativa á delegación nas mesas das comisións das facultades destas para pedirles información ás institucións autonómicas, requiri-la presenza doutras persoas e acorda-la comparecencia para informar dos membros da Xunta.

4. Resolución da Mesa do Parlamento, do 20 de xuño de 1986, sobre o artigo 161 do Regulamento da Cámara, relativo ó contido, ó prazo de inclusión na orde do día e á cualificación das emendas presentadas ás proposicións non de lei.

5. Acordo da Mesa do Parlamento, do 4 de setembro de 1986, sobre as normas de funcionamento da Comisión de Control da Compañía de Radio-Televisión de Galicia e das súas sociedades.

6. Acordo da Mesa do Parlamento, do 5 de maio de 1987, sobre os criterios para ordena-la elección dos membros do Consello de Contas da Comunidade Autónoma de Galicia.

7. Acordo da Mesa do Parlamento, do 9 de xuño de 1987, sobre os criterios de ordenación da elección dos seis membros representantes dos intereses sociais no Consello Social da Universidade que debe designalo Parlamento de Galicia.

---

<sup>15</sup> PAU I VALL, E, «Las normas intraparlamentarias y el recurso de amparo constitucional (comentario á STC 44/1995). No volume colectivo *Parlamento y Justicia Constitucional*. IV Jornadas de la Asociación Española de Letrados de Parlamentos, Ed. Aranzadi, 1997, páx. 411.



8. Acordo da Mesa do Parlamento, do 16 ó 20 de setembro de 1988, verbo do prazo para a inclusión de asuntos na orde do día dos plenos e das comisións.

9. Normas reguladoras das relacións entre o Parlamento e o Valedor do Pobo.

10. Acordo interpretativo do artigo 115 do Regulamento do Parlamento, relativo ó nomeamento dos relatorios lexislativos, á atribución de funcións e ó prazo para a redacción do correspondente informe.

11. Normas reguladoras das relacións entre o Consello de Contas e o Parlamento de Galicia.

12. Normas supletorias do artigo 155.5 do Regulamento da Cámara para a tramitación das preguntas cualificadas de urxentes.

A diferenza da natureza normativa dos acordos da Mesa, as resolucións presidenciais conforme o artigo 31.2.º do regulamento limítanse a cumprir e a facer cumpri-lo regulamento e interpretalo e suplilo no transcurso dos debates<sup>16</sup>. A pesar de non contar cunha permanencia no ordenamento parlamentario tan importante como as resolucións da Mesa, as decisións do presidente teñen notable importancia na ordenación dos debates, como así ocorre nos tempos concedidos e na segunda rolda das intervencións, a pesar de que existe un *control intraorgánico* pola participación, en ocasións, da Mesa e da Xunta de Portavoces (artigo 144.3 do Regulamento do Parlamento de Galicia).

## 6. Os estatutos dos partidos políticos e dos grupos parlamentarios

Constitúe un lugar común afirmar que o noso Estado contemporáneo é un *Estado de partidos*. Ó meu xuízo tampouco sería esaxerado afirmar que o Parlamento contemporáneo é un *Parlamento de partidos*, pola singular relevancia que acadan estes suxeitos na vida parlamentaria. En coherencia con estas afirmacións pódese compartila opinión de Torres del Moral respecto ó carácter imprescindible que para comprende-la vida parlamentaria teñen os estatutos dos partidos políticos e dos grupos parlamentarios<sup>17</sup>.

<sup>16</sup> Como pode observarse, a intervención presidencial prevista no Regulamento do Parlamento de Galicia non ten carácter normativo a diferenza do disposto no artigo 32 do Regulamento do Congreso dos Deputados, onde si se lles dá este carácter ás resolucións presidenciais.

<sup>17</sup> Así, TORRES DEL MORAL, Antonio, «Los grupos parlamentarios», *Revista de Derecho Político*, UNED, núm. 9, 1981, páx. 32.

Como constata a doutrina<sup>18</sup>, no dereito comparado trátase de fontes de coñecemento de difícil acceso e das que non existen referencias nos regulamentos parlamentarios. No caso galego confírmase estes caracteres de ocultismo que acabo de comentar, aínda que polas noticias de que se dispón trátase de documentos sucintos que adoitan ser mimeticamente copiados dos orixinais das Cortes Xerais. Por outra banda os regulamentos dos grupos parlamentarios conteñen abundantes referencias ó disposto nos estatutos dos partidos, polo que unha vez máis se reafirma o carácter apendicular que os partidos lles atribúen ós seus grupos nas cámaras. Todas estas disposicións son manifestación do auténtico mandato imperativo existente entre os parlamentarios e os seus respectivos partidos políticos en clara violación, ó meu xuízo, do disposto no Estatuto de autonomía para Galicia (artigo 11.7.º).

## 7. Usos e prácticas

Podemos conceptualizar os usos parlamentarios como normas de educación parlamentaria que non acadan o rango de costume e que tampouco contan cun seguimento estrito. Segundo autores como Martínez Elípe, teñen certa relevancia xurídica como *usos sociais parlamentarios*. Os exemplos clásicos que para o Parlamento inglés citaba Mohrhoff<sup>19</sup> poden actualizarse no caso galego coa recente extensión do uso que impide a utilización de teléfonos móbiles no hemiciclo, que virá *compensar* algunhas prácticas xeralmente admitidas hoxe, como a da lectura da prensa diaria.

As prácticas parlamentarias integran esa categoría que no dereito italiano se coñece como *correttezza costituzionale*, dentro das que Biscaretti di Rufia inclúe as coñecidas como de *galateo parlamentare*, é dicir, principios de boa educación que cómpre respectar nas reunións parlamentarias<sup>20</sup>. Establecen módulos de comportamento que se respectan e que integran certo compañeirismo entre os membros da Cámara.

Algunhas destas conductas teñen a protección das chamadas á orde que están previstas no artigo 105 do noso regulamento. Trátase dos supostos

<sup>18</sup> DI CIOLO, Vittorio, «Introduzione LX», *Le Fonti del Diritto Parlamentare*, seconda edizione, Giuffrè Editore, Milán, 1975.

<sup>19</sup> Recollidas por Martínez Elípe no seu manual *cit. supra*. Son entre outras: a obriga dos deputados a permanecer no escano e non molesta-los veciños; ó pasaren por diante do presidente deben facer unha lixeira inclinación; non pasarán por diante dos oradores se non é á distancia alomenos de tres bancos; non deben le-los xornais nin escribir cartas; deberán gardar silencio e non poderán asubiar nin facer exclamacións.

<sup>20</sup> Así, BISCARETTI DI RUFIA, Paolo, *Le norme della correttezza costituzionale*, Milano, Dott. A. Giuffrè-Editore, 1939-XVII, páx. 171.

nos que os oradores profiren palabras ou empregan conceptos ofensivos ó decoro da Cámara ou dos seus membros, das institucións do Estado ou de Galicia ou de calquera outra persoa ou entidade; así mesmo, cando nos discursos falten ó establecido para a boa marcha das deliberacións, cando con interrupcións ou de calquera forma alteren a orde das sesións ou cando, retirada a palabra a un orador, este pretendera continuar facendo uso dela.

Outras prácticas non acadan unha incorporación regulamentaria e sen embargo veñen sendo asentadas reiteradamente no noso Parlamento. Trátase de supostos como o *pairing*, polo que os deputados que se ausentan da sesión adoitan poñerse de acordo con outros dos restantes grupos para que o resultado final da votación non altere o seu sentido.

## 8. Costumes e precedentes

Diferéncianse da práctica na existencia da *opinio iuris seu necessitatis*<sup>21</sup>, isto é, a conciencia xurídica de que a repetición dos usos ten valor xurídico. No dereito parlamentario galego entendo que pode considerarse como tal a existencia dunha segunda quenda de intervención no debate por parte do propoñente nas proposicións non de lei, de tal xeito que hoxe se faría necesaria algunha referencia normativa expresa para modifica-la ordenación do debate.

Trátase dunha fonte, o costume parlamentario, que ten unha maior base racional que o costume como fonte xeral do dereito e que por ese mesmo motivo non precisa dunha reiteración tan longa para entenderse consolidada.

O precedente parlamentario nace da aplicación normativa por parte dos órganos rectores, principalmente do presidente do Parlamento e das distintas comisións. Suscítase o problema da existencia de precedentes *contra legem*, como os xurdidos con motivo do debate público das conclusións das comisións de investigación xa referidos anteriormente. Ó meu xuízo non deben ser considerados como tal precedente, posto que non cabe atribuírlles eficacia derogatoria a estes actos de aplicación das normas. A propia doutrina italiana (así V. Longi) relativiza a vinculatoriedade dos precedentes entendendo que poden varia-las decisións segundo as circunstancias políticas existentes (así, segundo que exista ou non maioría absoluta no Parlamento de que se trate).

<sup>21</sup> A pesar de que autores como NORBERTO BOBBIO negan este requisito para o costume. Así, *Le consuetudine come fatto normativo*, 1942, páx. 31.



## 9. As convencións e os acordos políticos

Segundo Wheare as convencións poden ter unha dobre orixe segundo deriven de costumes ou de acordos políticos<sup>22</sup>. En todo caso esta fonte ten pouca importancia no dereito continental e por conseguinte no dereito parlamentario galego. Querendo atopar algunha manifestación dela entre nós, tal vez poida considerarse como tal a renuncia tácita dos deputados do grupo parlamentario que apoia o Goberno a presentar interpelacións e a súa exclusión no cómputo da cota prevista no artigo 158 do Regulamento do Parlamento de Galicia en relación á famosa *question time*.

Os acordos políticos teñen en ocasións unha orixe extraparlamentaria pero acadan relevancia interna evidente. Atopámonos aquí coa problemática xenérica da dispoñibilidade do dereito parlamentario, que constitúe un dos principais temas de debate dos estudiosos do dereito parlamentario español.

Nun plano distinto non cabe dúbida de que acordos políticos como son os que dan lugar á formación de coalicións electorais provocaron conductas intraparlamentarias relevantes con importantes efectos na vida interna da Cámara.<sup>23</sup> ■

---

<sup>22</sup> WHEARE, K. C., *Las constituciones modernas*, Ed. Labor, Barcelona, 1971, páx. 128.

<sup>23</sup> Así, o acordo de coalición electoral entre o Partido Socialista de Galicia-PSOE e Esquerda de Galicia vén provocando no funcionamento da Cámara a presentación mancomunada de solicitudes de comparecencia que no noso dereito parlamentario esixen a vontade coincidente de dous grupos parlamentarios.